

schuld van de erfgenaam en maken om die reden geen passief uit. (1)

4. CONCLUSIE

België heft erfbelasting op het wereldwijd vermogen van een Belgisch rijksinwoner. Spanje heft successierechten – indien de erfgenaam geen Spaans rijksinwoner is – indien er Spaanse goederen zijn, zoals Spaanse onroerende goederen of Spaanse bankrekeningen. Het Belgische successierecht (ongeacht het Gewest) verleent enkel een verrekening voor successierechten in het buitenland betaald op buitenlandse onroerende goederen. Successierechten op roerende goederen kunnen niet worden verrekend en wat Spanje betreft ook niet worden aangere-

kend als passief. Nochtans is dit niet de bedoeling geweest van de wetgever. Indien de Belgische wetgever op het ogenblik van de invoering van de wetgever juist was geïnformeerd geweest, had hij wellicht wel een verrekening toegestaan van de buitenlandse successierechten op roerende goederen. De rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen past de wet strikt toe en stelt dat er geen verrekening kan zijn. Het vonnis kan worden bijgetreden in de mate dat er geen schending is van artikel 10 en 11 van de Grondwet. Maar mijn inziens had de rechtbank wel een verrekening kunnen toestaan op grond van een teleologische interpretatie van de wet. Het is echter onduidelijk of de aandacht van de rechtbank hierop werd gevestigd.

---

(1) Zie hierover B. VERDICKT en W. VERMEULEN, "Meerwaardebelasting op de vererving van een buitenlands onroerend goed. Wat met de successierechten in België?", *Successierechten* 2015/11, p. 1-7.

Bart Verdickt

Cazimir Advocaten, Vrijwillig Medewerker
Universiteit Antwerpen, Onderzoeksgroep
Persoon en Vermogen

Schuld uit Nederlandse ouderlijke boedelverdeling niet aftrekbaar maar wel verrekening (standpunt Vlabe)

■ Voorafgaande beslissing Vlabe nr. 16052, d.d. 28 november 2016, belastingen.vlaanderen.be

In een merkwaardige voorafgaande beslissing nummer 16052 van 28 november 2016 oordeelde de Vlaamse Belastingdienst dat een schuld uit een Nederlandse ouderlijke boedelverdeling niet aftrekbaar was maar oordeelde hij dat er onder bepaalde voorwaarden verrekening kan gebeuren bij het tweede overlijden met wat bij het eerste overlijden belast is in Nederland.

DE AANVRAAG

Vader woonde in Nederland en is daar overleden in het jaar 2000 nalatende zijn echtgenote en drie kinderen. Op zijn nalenschap was het Nederlandse erfrecht van toepassing.

In zijn testament waren zijn echtgenote en zijn drie kinderen benoemd tot erfgenamen, elk voor een gelijk deel, dus elk voor 1/4de.

Verder wordt in het testament bepaald dat alle goederen van de nalatenschap worden toebedeeld aan de echtgenote, onder verplichting om bepaalde schulden voor haar rekening te nemen onder meer begrafeniskosten en successierechten, maar ook onder last om de waarde van het deel van de andere erfgenamen, de kinderen, *in casu* $\frac{3}{4}$ van de nalatenschap, schuldig te erkennen aan hen. Moeder kreeg dus de hele nalatenschap, maar moest aan elk kind $\frac{1}{4}$ van de waarde ervan uitbetalen bij *haar* overlijden.

Er werd een aangifte van nalatenschap ingediend op 6 maart 2001 en de Nederlandse erfbelasting werd betaald.

De concrete vordering van de kinderen op het moment van overlijden van de vader bedroeg in totaal € 818.208,00. De vordering zou o.m. opeisbaar worden bij het overlijden van de moeder.

Het testament bepaalt verder nog dat over deze schuld een enkelvoudige rente verschuldigd is, die berekend zou worden *“tegen een zodanig percentage aan enkelvoudige rente als herrekend is naar de samengestelde wettelijke rente, evenwel zodanig dat ten behoeve van mijn echtgenote geen vruchtgebruik in de zin van het Uitvoeringsbesluit Successiewet ontstaat.”*

Concreet kwam dit neer op een rente van 33,40 % per jaar, ofwel van jaarlijks € 273.281. Immers:

- Het beginsaldo (€ 818.208,00) $\times x$ % enkelvoudige rente $\times 48,93$ jaar
- moet gelijk zijn aan
- € 818.208,00 $\times 6$ % samengestelde rente gedurende 48,93 jaar = € 14.205.819 (1)

Tussen het overlijden van vader en van moeder was er zestien jaar verlopen. De totale schuld van de moeder aan haar kinderen bedroeg aldus bij haar overlijden € 5.190.704 (of $(16 \times 273.281) + 818.208$).

De aanvrager was zich bewust van standpunt nummer 16053 waarin reeds stelling genomen was over dergelijke verrichtingen, maar stelde dat het niet van toepassing was omdat het overlijden van vader dateerde van vóór de datum van publicatie van dit standpunt. Hij stelde bovendien dat artikel 2.7.3.4.4 VCF (versterkte bewijslast bij schulden aangaan door de erflater in het voordeel van zijn erfgenamen) niet toepasselijk was omdat de schuld niet voortspoot uit een contract maar uit een testament. Het principe van toebedeling van alle goederen onder verplichting om de tegenwaarde te betalen werd in het verleden aanvaard door de federale fiscale administratie (2). De aanvrager besloot ook dat de antimisbruikbepaling niet toepasselijk was omdat de testator zelf niet de belastingplichtige was.

DE BESLISSING

De beslissing overwoog dat als passief van de nalatenschap slechts aanvaardbaar was: de op de dag van het overlijden bestaande schulden. En zij verwees naar artikel 1300 van het Burgerlijk Wetboek

(1) Zo staat het in de aanvraag. M.i. moet de formule zijn: beginsaldo. $(1 + x \cdot t) = \text{beginsaldo} \cdot (1,06)^t$, waarbij x = de enkelvoudige interest, en t de verwachte levensduur van de echtgenote. Opgelost naar x geeft dit: $x = (1,06^t - 1) / t = (1,06^{48,93} - 1) / 48,93 = 33,326729\%$. Het eindbedrag is m.i. € 14.160.536,54 ipv. € 14.205.818.

(2) Besl. 6 maart 1997, *Rep. R.J.*, S 64/06, *Nieuwsbrief Successierechten* 1999, 8/5, met noot B. CARDOEN.

dat bepaalt dat wanneer de hoedanigheden van schuldeiser en schuldenaar in dezelfde persoon verenigd worden, er van rechtswege schuldvermenging plaats heeft. Welnu de kinderen hebben hier twee hoedanigheden: die van erfopvolger en die van schuldeiser van de tweede overledene. Daarom is de schuld, volgens de visie van Vlabel, geen op het ogenblik van het overlijden bestaande schuld meer, zodat ze niet aanvaardbaar is in het passief.

De belastingdienst verwees hierbij naar het standpunt nummer 16053 waarbij ook al beslist was dat de schuld niet aanvaardbaar was in de nalatenschap van de tweede ouder gelet op de schuldvermenging. Maar hij overwoog verder:

“32. Dit standpunt ging ervan uit dat de erfbelasting bij het eerste overlijden geheven is in België en dat er – uiteraard – bij het tweede overlijden Vlaamse erfbelasting verschuldigd is. Het is met andere woorden van toepassing voor alle overlijdens van rijksinwoners, ongeacht de datum waarop het eerste overlijden zich heeft voorgedaan.

Het standpunt houdt in dat de kinderen worden belast op het netto-aandeel dat ze als erfopvolger verkrijgen. Het bedrag van het roerend legaat, dat ze bij het eerste overlijden hebben verkregen en dat daar belast werd, mag in mindering worden gebracht van het aandeel in de goederen dat ze bij het tweede overlijden verkrijgen. Er vindt als het ware een verrekening plaats.

33. Aangezien *in casu* het eerste overlijden (van de vader) een niet-rijksinwoner betrof, is het ingenomen standpunt strikt genomen hierop niet van toepassing.

34. Toch dient er rekening gehouden met de feiten, namelijk het bestaan van de ouderlijke boedelverdeling, die onder meer

uitwerking zal kunnen hebben op het ogenblik van het overlijden van de moeder, thans rijksinwoner.

35. Aangezien het enig verschil met de feiten beoogd in het ingenomen standpunt het feit is dat de eerste overledene een niet-rijksinwoner was, aanvaardt Vlabel dat er *in casu* een verrekening kan plaatsvinden bij het tweede overlijden met hetgeen bij het eerste overlijden reeds is belast en dit om een dubbele belasting te vermijden. Voorwaarde is wel dat:

- Er tussen het eerste en tweede overlijden geen aflossing van de schuld heeft plaatsgehad;
- Er bewezen wordt welk bedrag er in Nederland bij het eerste overlijden belast werd als zogenaamd roerend legaat.”

De dienst besliste ten slotte dat de anti-misbruikbepaling van artikel 3.17.0.0.2 VCF niet toepasselijk is daar de ouderlijke boedelverdeling in het testament van de vader werd opgenomen en dus niet door de belastingplichtige werd gestipuleerd.

SCHULDVERMENGING EN HAAR GEVOLGEN

In deze nieuwsbrief werd al betoogd door J. DECUYPER, in verband met het standpunt nummer 16053, dat deze oplossing juridisch helemaal onjuist is (1): “*de schuld dooft inderdaad uit door vermenging, maar dat belet niet dat ze in de nalatenschap principieel aftrekbaar blijft, tenzij de oprechtheid van de schuld niet zou bewezen zijn.*”.

Wij kunnen niet anders dan ons hierbij aansluiten. De schuld van de langstle-

---

(1) J. DECUYPER, “Verblijvingsbedingen en keuzebeding met last – standpunt Vlabel”, *Nieuwsbrief Successierechten* 2016/10, 1.

vende echtgenoot (*in casu* van de moeder tegenover haar kinderen) dooft immers maar uit precies omdat ze vererfd is. De vererving komt dus chronologisch vóór de schuldvermenging. Zij is er de oorzaak van. De schuld, die de tweede echtgenoot dus aangegaan heeft door het aanvaarden van de nalatenschap van de eerste, maakt dus wel degelijk deel uit van zijn of haar nalatenschap.

Het is ook onwaarschijnlijk dat de Vlaamse Belastingdienst de redenering zou aanvaarden in de spiegelbeeldsituatie, dus indien de erflater geen schuld, maar een vordering zou hebben tegenover zijn erfgenamen – en dat zou terecht zijn trouwens. Zoals ook DECUYPER schreef (1) kan immers gesteld worden dat, indien de redenering van de Vlaamse Belastingdienst wordt doorgetrokken naar het actief van de nalatenschap, de schuldvordering die de overledene heeft tegenover zijn erfgenaam, niet meer aangegeven zou moeten worden omdat ook deze schuldvordering uitdooft wegens schuldvermenging.

Deze redenering werd reeds eerder toegepast door de federale rulingcommissie, in ruling nummer 2013.040 over de toebedeling van het gemeenschappelijk vermogen met last. De commissie overwoog dat de schuldvordering niet belastbaar zal zijn met successierechten bij het tweede overlijden, omdat zij niet overgaat op grond van het erfrecht (onderstreping door ons):

“Pour que des biens fassent partie de la masse imposable et figurent à l’actif de la

succession, il faut – sauf exception – que ces biens appartiennent au défunt au moment de son décès et de plus que lesdits biens soient transmis par succession. Cela n’est pas le cas en l’espèce. Il n’y a donc aucune obligation et partant aucun droit (faute d’une disposition expresse en ce sens) d’inscrire la créance de somme à l’actif de la succession du prémourant.”

De rulingcommissie oordeelde dan ook dat de clause zelf ingegeven was door het ontwijken van successierechten, en dat zij artikel 5 W.Succ. frustreerde.

Ook dit standpunt was verkeerd. Het gaat hier om een vordering op termijn, maar er is geen reden waarom deze vordering, die gewoon deel uitmaakt van de nalatenschap op grond van de algemene principes, niet belastbaar zou zijn (2).

Zo schrijft DONNAY:

“Het geval waarin de goederen van de overledene bij zijn overlijden tenietgaan, mag niet verward worden met dit waarin de erfelijke devolutie schuldvermenging voor gevolg heeft. Deze laatste neemt niet weg dat het successierecht opvorderbaar is. Ook is het successierecht verschuldigd op de schuldvordering die de overledene tegen zijn erfgenamen, legatarissen of begiftigde bezat. De *de cuius* heeft de schuldvordering nagelaten; deze werd werkelijk overgedragen. De schuldvermenging is slechts het gevolg van de overdracht (Rb. Niort, 24 Februari 1873, *Rec.Gén.* nr. 8081; Nérac, 14 Augustus 1868, *ibid.*, nr. 7001).”

(1) J. DECUYPER, “Verblijvingsbedingen en keuzebedingen met last – standpunt Vlabel”, *Nieuwsbrief Successierechten* 2016/1, 3.

(2) R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse erfbelasting*, Herentals, Knops Publishing, 2015, 98, nr. 177.

De rechtbank van Nérac zegt het mooi in het geciteerde vonnis:

“Attendu, en outre, que Jean Charles fils ayant succédé à son père, dont il était débiteur, il s'est opéré, il est vrai, sur sa tête, une confusion extinctive de sa dette; mais que cette confusion, d'abord, ne devient totale qu'en vertu de l'art. 833 du Code civil, et qu'ensuite, loin de faire obstacle au droit de l'administration, elle l'affirme au contraire, puisqu'elle suppose nécessairement le passage de la créance du père sur la tête de son fils, passage qui constitue la mutation au sujet de laquelle l'administration doit percevoir un droit proportionnel.”

En ook het Hof van Cassatie zelf had trouwens al eerder, in 1856, in dezelfde zin beslist (1), in een zaak waar de overledene een vordering had op haar echtgenoot, die ze als algemeen legataris aangeesteld had. En het Hof overweegt dat de vordering aangegeven moest worden, omdat de schuldvermenging slechts plaatsgevonden heeft ten gevolge van de verkrijging ervan door de man in de nalatenschap van zijn echtgenote:

“Attendu que si cette créance s'est éteinte par confusion par suite de l'institution d'héritier faite au profit du mari, il est incontestable néanmoins que celui-ci n'a pu se dispenser d'en faire la déclaration aux termes des articles 1, 2 et 4 de la loi du 27 décembre 1817, puisque la confusion n'a pu s'opérer que par suite de l'acquisition que le mari a faite de cette créance dans la succession de sa femme.”

(1) Cass. 17 juli 1856, *Recueil général de l'enregistrement et du notariat*, nr. 2901, *Pas.* 1856 I 438, gecit. bij DONNAY, *loc. cit.*, en in *Pand. b. v° Confusion (disp. Fisc.)*, tome 23, kol. 1042, randnr 13.

DONNAY geeft nog andere voorbeelden uit de rechtspraak (2), alle in dezelfde zin.

Het is dus duidelijk dat een vordering die de overledene had op een van zijn erfgenamen, of op al zijn erfgenamen samen, en die pas uitdooft door schuldvermenging ingevolge de verkrijging van die vordering door de schuldenaar of schuldenaars, een actief van de successie vormt.

Maar het is dan ook even duidelijk dat een schuld die de overledene had aan een van de erfgenamen, of aan al zijn erfgenamen samen, en die pas uitdooft door schuldvermenging ingevolge de aanvaarding van de nalatenschap door de schuldeisers, een passief van de successie vormt.

TOCH VERREKENING

In randnummer 35 van de voorafgaande beslissing komt de dienst dan toch vrij verrassend (3) tot de conclusie dat er verrekening kan plaatsvinden bij het tweede overlijden met wat bij het eerste overlijden reeds belast werd, en dit om een dubbele belasting te vermijden.

De wettelijke grondslag hiervan lijkt dus artikel 3.6.0.0.1 VCF te zijn, dat ambtshal-

(2) DONNAY, *loc. cit.*

(3) Hoewel een gelijkaardige beslissing genomen werd in standpunt 16053: “Deze tenietgegane schuld is niet aanvaardbaar is het passief. De erfgenamen die bij het eerste overlijden een schuldvordering bekwamen, zijn echter geen erfbelasting verschuldigd in de mate dat ze thans betaling van hun schuldvordering bekomen. De waarde van de (roerende) schuldvordering die in hoofde van deze erfopvolgers werd belast bij het eerste overlijden mag dus in mindering worden gebracht van hun belastbaar aandeel in de tweede nalatenschap.”

ve ontheffing geregeld van overmatige belastingen die voortvloeien uit dubbele belasting.

Het gevolg van de beslissing is dat er in het gegeven geval aftrek mogelijk zal zijn tot beloop van € 818.208, maar niet tot beloop van € 14.205.819, het bedrag inclusief de hoge interest. Het is wellicht deze hoge interestvoet (33,40 %) die de beslissing geïnspireerd heeft.

ALTERNATIEVE REDENERING

De beslissing is m.i. dus niet correct gemotiveerd. Maar betekent dit dat de weg vrij is om dergelijke ouderlijke boedelverdelingen (of toebedingen van het gemeenschappelijk vermogen) met last van een enorme interest te bedingen? Voorzichtigheid lijkt mij toch geboden...

De vraag rijst immers of de Vlaamse Belastingdienst er op een andere manier tegen had kunnen reageren. De antimisbruikbepaling biedt niet veel mogelijkheden, aangezien zij niet toepasselijk is op testamenten (1).

De actuele waarde van een schuld van € 14.205.819, betaalbaar binnen 48,93 jaar, verdisconteerd tegen een (toenmalige) normale interestvoet van – laten we aannemen – 3 %, bedraagt € 3.333.913. De waarde van het legaat aan de echtgenoot was dus negatief, en de aanvaarding er-

van komt eigenlijk neer op een schenking in de omgekeerde richting. Wanneer deze schenking van roerende goederen betreft – met name een schuldvordering – en pas opeisbaar wordt op het ogenblik van het overlijden van de schenker (de langstlevende echtgenoot) dan zou deze wel eens onder artikel 2.7.1.0.3, 3° VCF kunnen vallen.

Of met andere woorden: als moeder, als tegenprestatie voor de goederen die ze kreeg, een schuldvordering tegenover de nalatenschap aanvaard zou hebben, zou dat normaal geweest zijn. Als die schuldvordering enkel opeisbaar is bij haar overlijden, is het ook normaal dat er een normale interest bijkomt. In de mate dat de schuld door de overdreven interest echter meer bedraagt dan wat zij gekregen heeft, ontstaat er een vrijgevigheid door moeder aan de nalatenschap, *in casu* de kinderen. Als die vrijgevigheid een roerend goed betreft (nl. een bedrag in geld) en maar opeisbaar is bij haar overlijden, is zij nog belastbaar met successierecht. De waarde ervan dient dan te worden bepaald op het ogenblik van haar overlijden.

De voorwaarden die de Vlaamse Belastingdienst stelt lijken mij echter onlogisch. Uiteraard is het afgeloste deel van de schuld niet meer aftrekbaar, maar als er tussen het eerste en tweede overlijden een aflossing van een schuld heeft plaatsgehad, bewijst dit eerder dat de schuld werkelijk bestond. En dat het kapitaal in Nederland belast werd heeft geen invloed op het bedrag van de roerende schenking.

---

(1) Circulaire 5/2013 van 10 april 2013; vraag om uitleg van dhr. LANTMEETERS nr. 1056 (2014-2015), *Hand. – Vergadering commissie voor algemeen beleid, financiën en begroting*, d.d. 24 februari 2015; en de omzendbrief 2015/1 van 16 februari 2015 (met de zogenaamde witte lijst). Zie R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse erfbelasting*, Herentals, Knops Publishing, 2015, nr. 1735 en 1738.

SAMENGEVAT

- schuldvermenging ten gevolge van het overlijden kan geen oorzaak zijn van niet aanvaarding van de schuld voor de heffing van de erfbelasting;
- het opnemen van een schuld die (vele malen) groter is dan het legaat dat men krijgt zou als een indirecte schenking beschouwd kunnen worden;
- als deze schenking opeisbaar wordt bij het overlijden zou zij mogelijk op dat moment belast kunnen worden;
- dat de schuld al gedeeltelijk afgelost zou worden lijkt mij eerder een positief dan een negatief gegeven;
- dat er op het kapitaal van de schuld in het buitenland erfbelasting geheven werd of niet, lijkt mij irrelevant.

Rik Deblauwe

Wetenschappelijk adviseur Tiberghien

(BP/2083-NI17006)

Hoofdredacteur: J. Decuyper (Erehypotheekbewaarder)

Kernredactie: H. Casier (Advocaat Argo Law, prof. UGent), R. Deblauwe (Wetenschappelijk adviseur Tiberghien), M. Delboo (Delboo Advocaten), N. Labeuw (Advocaat Cazimir), A. Maelfait (Advocaat Rivus, vrij wetenschappelijk medewerker Instituut voor familiaal vermogensrecht KULeuven), J. Ruysseveldt (Prof. Fiscale Hogeschool – Advocaat)

Coördinatie: I. De Vos, e-mail: ilse.devos@wolterskluwer.com

ISSN 1373-5071

Deze publicatie vormt de permanente actualisatie van het vastbladige werk *Successierechten* dat om de twee jaar wordt uitgegeven.

De teksten uit deze nieuwsbrief worden ook online gepubliceerd op **Jura, Jura Notariaat en Jurisquare**.

www.wolterskluwer.be

Verantwoordelijke uitgever: Hans Suijkerbuijk, Ragheno Business Park, Motstraat 30, 2800 Mechelen

Klantenservice Wolters Kluwer

Ragheno Business Park

Motstraat 30

2800 Mechelen

Tel.: (0800) 94 571

Fax: (0800) 17 529

E-mail: klant.BE@wolterskluwer.com

© 2017 Wolters Kluwer Belgium nv

Behoudens de uitdrukkelijk bij Wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.